

Recenzja w postępowaniu na stopień doktora habilitowanego dr Piotra Kowala

w dziedzinie sztuk muzycznych, dyscyplinie artystycznej: instrumentalistyka

Prof. dr hab. Joanna Domańska
Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina: instrumentalistyka

Katowice, 18.01.2025

Zleceniodawca opinii

Akademia Muzyczna im. K. Pendereckiego w Krakowie, Przewodnicząca Rady do Spraw Dyscypliny - Sztuki Muzyczne, dr hab. Monika Gardoń-Preinl - pismo z dnia 12 listopada 2024 r.

Zlecenie podjęte w związku z decyzją Rady do Spraw Dyscypliny - Sztuki Muzyczne Akademii Muzycznej im. K. Pendereckiego w Krakowie, na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 478) powołującą komisję do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dla Pana dr Piotra Kowala w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka.

Postępowanie zostało wszczęte na wniosek Pana dr Piotra Kowala z dnia 21 kwietnia 2024 roku.

Do pisma, informującego o powierzeniu mi przez Radę do Spraw Dyscypliny roli recenzenta osiągnięć Pana dr Piotra Kowala w postępowaniu habilitacyjnym, została dołączona w formie elektronicznej dokumentacja oraz dzieło artystyczne.

Podstawowe dane o Habilitancie

Pan dr Piotr Kowal ukończył studia w 2015 w Akademii Muzycznej im. K. Pendereckiego w Krakowie w klasie fortepianu prof. dr hab. Andrzeja Pikula. Po ukończeniu studiów został zatrudniony na stanowisku asystenta w Katedrze Fortepianu Akademii Muzycznej w Krakowie (2016/2017 – 2022/2023). Od roku akademickiego 2023/2024 do chwili obecnej pracuje w macierzystej uczelni na stanowisku adiunkta.

Stopień doktora sztuki został mu nadany uchwałą Rady Wydziału Instrumentalnego, z dnia 4 lipca 2018 r. na podstawie rozprawy doktorskiej: „Ludwig van Beethoven – Sonaty: Es-dur op. 81a „Les adieux”, B- dur op. 106 „Große Sonate für das Hammerklavier” i c-moll op. 111. Autorska koncepcja interpretacji w oparciu o studia rękopisów, pierwszych wydań, źródeł z epoki i autorskich edycji wielkich pianistów”.

Równoległe z pracą na uczelni dr Piotr Kowal prowadzi działalność pedagogiczną w PSM I i II st. im. B. Rutkowskiego w Krakowie – od 2019 na stanowisku kierownika sekcji fortepianu.

Ocena dzieła artystycznego

Płyta CD: *Bruzdowicz: Works for Piano and Cello* – album monograficzny poświęcony twórczości Joanny Bruzdowicz, wydany w 2022 roku przez DUX Recording Producers (DUX 1929) przedstawiona została przez Habilitanta jako dzieło artystyczne w postępowaniu habilitacyjnym w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

W Autoreferacie dr Piotr Kowal tak pisze o swoim wyborze: „Album jest efektem mojej pasji i wieloletnich poszukiwań w sferze muzyki polskiej. Ideą tworzącą koncepcję tej monograficznej płyty, poświęconej twórczości kompozytorki Joanny Bruzdowicz była prezentacja dzieł, których geneza inspirowana jest przez inne dziedziny sztuki, takie jak literatura, malarstwo czy film. Eksplorowanie twórczości kompozytorów, których twórczość nie dotarła do szerokiego grona odbiorców fascynowało mnie od dawna, a niniejsza płyta jest swoistym podsumowaniem tych działań”.

Płyta jest również efektem stypendium twórczego Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego otrzymanego przez dr Piotra Kowala w 2022 roku, którego celem była promocja twórczości Joanny Bruzdowicz.

Na płycie znalazły się trzy kompozycje: dwie przeznaczone na fortepian solo i jedna na wiolonczelę i fortepian.

Płytę otwiera *Ballada romantyczna* (1987) będąca transkrypcją fortepianową muzyki do filmu „Le jupon rouge” w reżyserii Genevieve Lefevbre. W nutach odnajdujemy małą ilość wskazówek wykonawczych dotyczących agogiki, ekspresji i artykulacji. Często natomiast pojawia się określenie *ad libitum*, co wskazuje na dość duży margines swobody. Mimo to, wykonanie wydaje się dość zachowawcze, jednostronne w wyborze środków.

Wykonawca często stosuje zabieg interpretacyjny polegający na jednoczesnym zwolnieniu i ściszeniu (*diminuendo e rallentando*) zakończeń poszczególnych sekcji oddzielonych dwoma kreskami. Skala dynamiki jest zawężona, pomimo że skrajne jej określenia zawierają się między *con sordino* i *fff*. Wykonanie utrzymane jest w kontemplacyjnym nastroju - ładnie brzmią fragmenty *improvisando* i *lirico*, nie słychać natomiast zmiany charakteru we fragmencie *nervoso*.

Wydaje się, że pod względem formalnym można byłoby scalić utwór w większe całości.

Szesnaście obrazków z wystawy Salvadora Dali (2004) to cykl powstały na zamówienie miasta Figueres z okazji setnej rocznicy urodzin malarza. Według opisu Habilitanta utwory te „nie są próbą muzycznego odwzorowania treści surrealistycznych dzieł lecz ich dźwiękową interpretacją, uzupełniającym komentarzem”. Wykonawca sugeruje, że najkorzystniejszym jest odbiór muzyki z jednoczesną kontemplacją tytułowego obrazu.

Miniatury Joanny Bruzdowicz to cykl impresji, gdzie na plan pierwszy wysunięty jest raczej czynnik kolorystyczny niż pianistyczny. Słuchając tej interpretacji wyczuwa się, że dr Piotr Kowal dobrze odnajduje się w tego rodzaju estetyce, gdzie emocje wyrażane są oszczędnie. Najlepszym przykładem jest tutaj miniatura „Le miel est plus doux que la sang” (Lento, senza emozione). Takie podejście interpretacyjne przesuwają punkt ciężkości na operowanie barwą dźwięku, kolorem harmonii i zróżnicowaną artykulacją. W drugiej miniaturze „Jeune fille d’Ampurda” podoba mi się kontemplacyjny charakter wolniejszych sekcji kontrastujący z częścią *Piu vivo*. Słychać tu uwrażliwienie wykonawcy na kolor zmieniających się harmonii. Gra pianisty jest precyzyjna, artykulacja czytelna – przykładem mogą tu być fragmenty figuracyjne w miniaturze „Portrait de Pierre Eluard” (choć tutaj początkowe *pianissimo* mogłoby być jeszcze lżejsze) i fragmenty o charakterze kadencyjnym: znakomity segment *Piu mosso, accelerando* w miniaturach „Nature morte vivante” czy w „Le sommeil”. Habilitant świetnie operuje kontrastem np. w miniaturze „Enfant geopolitique observant la naissance de l’homme nouveau”, gdzie pulsujący rytmem środkowy fragment *Vivace* wyraźnie odróżnia się swoją jakby jazzującą energetyką od statycznych części skrajnych. Z kolei w miniaturach kontemplacyjnych jak np. w „Persistance de la memoire” Habilitant umie wykreować nastrój monotonii przy znakomitym zakomponowaniu planów.

Song of hope and love (1997) jest według opisu Habilitanta czteroczęściową sonatą na wiolonczelę i fortepian, poświęconą pamięci Żydów polskich, ofiar Holokaustu. Mottem dzieła jest wiersz „Ucieczka” Cz. Miłosza. Także i w tym przypadku «dramatyzm sonaty nie ilustruje wyłącznie tragedii II wojny światowej lecz stanowi muzyczne spojrzenie na problem i wyraża chęć poszukiwania przywołanych w tytule „nadziei i miłości”».

Słuchając nagrania nie ma wątpliwości, że obaj wykonawcy stanowią zgrany zespół. W I części *Cantilena* osiągają bardzo piękne, stopliwe brzmienie i kreują pełen zadumy nastrój we fragmencie *Un poco piu mosso*. W szybkiej części *Piu mosso, con fuoco* – pomimo sugestii dynamicznych kompozytorki – wydaje się jednak, że proporcje są z lekka zaburzone (pizzicato wiolonczeli w taktach 42, 49 jest niesłyszalne).

W II części, powracającą 2-taktową sekwencją kompozytorka osiąga „modlitewny” charakter zgodny z tytułem *Litania* – szczególnie pięknie brzmi fragment końcowy, gdzie oba instrumenty dialogują.

III część *Cry* – bardziej dramatyczna w wyrazie i ruchliwa w przebiegu – świetnie oddaje nastrój zagrożenia związany z ucieczką. Mam jednak wrażenie, że partia fortepianu szczególnie w taktach 23-28 jest zbyt wysunięta na plan pierwszy. Podobnie jest we fragmencie końcowym, gdzie partia fortepianu zapisana w dynamice *piano* wydaje się być zbyt ważna.

W ostatniej części *Murmur* wykonawcy stwarzają kontemplacyjny nastrój, w czym pomaga powtarzalność fraz i ostinaty akompaniament fortepianu. Zdaniem recenzenta brakuje jednoznacznego zakończenia utworu. Część ma budowę ABA, przy czym w warstwie harmoniczej ostatnia fraza segmentu A jest jakby zawieszeniem. Wydaje się zatem, że większe *ritenuto* jak również zanikająca, odwrotna niż na początku dynamika nadałaby czytelniejszy charakter zakończenia.

Habilitant w bardzo oszczędny sposób opisuje przedstawione na płycie utwory. Jako kompozycje szerzej nieznaną, w przekonaniu recenzenta utwory te wymagałyby szerszego omówienia. Niewiele można się też dowiedzieć z autoreferatu o badaniach, jakie nad twórczością Joanny Bruzdowicz przeprowadził Habilitant w USA. Ta lakoniczność opisów wskazuje na pewną introwertyczność, jako cechę charakteru wykonawcy. Potwierdzają to również interpretacje zawarte na płycie.

Ocena dorobku artystycznego

Dr Piotr Kowal jest aktywnym pianistą i kameralistą. W dokumentacji znajdujemy wzmianki o 41 publicznych wystąpieniach przed uzyskaniem doktoratu (w tym 2 koncerty symfoniczne w Filharmonii Częstochowskiej oraz z Israel Symphony Orchestra Rishon LeZion: F.Liszt – Koncert Es-dur) oraz o 62 wystąpieniach po uzyskaniu doktoratu. W tej liczbie mieszczą się koncerty zagraniczne w tak prestiżowych miejscach jak University of Southern California i Muzeum Holocaustu w Los Angeles, Conservatorio „Ottorino Respighi” w Latinie (Włoczy), Konserwatorium w Odense (Dania). Niektóre z tych występów były jedynie udziałem w koncercie wspólnym z innymi wykonawcami – nie zmienia to jednak faktu, że dr Piotr Kowal wykonywał publicznie dzieła o najwyższym stopniu trudności. Jego repertuar solistyczny jest doprawdy imponujący:

- K.Szymanowski – III Sonata op.36, Wariacje na polski temat ludowy h-moll op.10.
- J.Brahms – Wariacje na temat Haendla
- R.Schumann – Etiudy symfoniczne op.13
- L. van Beethoven – „Hammerklavier” op.106, Sonaty op.101, 109, 110 i 111.

Dr Piotr Kowal jest w trakcie realizacji projektu zakładającego wykonanie wszystkich sonat fortepianowych Ludwiga van Beethovena. Sześć koncertów, podczas których Habilitant wykonał 17 sonat już się odbyło. W najbliższych planach Habilitanta jest nagranie pięciu ostatnich sonat Beethovena na płytę. Będzie to trzecia płyta w jego dorobku.

W dorobku artystycznym dr Piotra Kowala znajduje się też płyta poświęcona twórczości zapomnianego kompozytora Jerzego Gablenza (DUX 2046). Na płycie nagrane są kompozycje na wiolonczelę i fortepian – jest to druga płyta zrealizowana we współpracy z Pawłem Czarakcziewem, z którym Habilitant tworzy duo od 2020 roku.

Program zespołu oprócz pozycji klasycznych i współczesnych zawiera także utwory z pogranicza jazzu, co świadczy o wszechstronnych zainteresowaniach Habilitanta.

Ocena osiągnięć dydaktycznych i dorobku naukowego

Dr Piotr Kowal prowadzi klasę fortepianu w Akademii Muzycznej w Krakowie. Od 2019, od kiedy to prowadzi własną klasę fortepianu, studia licencjackie pod jego kierunkiem ukończyło pięcioro, a studia magisterskie – dwoje studentów.

Habilitant prowadzi też działalność pedagogiczną w PSM I i II st. im. B. Rutkowskiego w Krakowie. Jako kierownik sekcji fortepianu w tejże placówce był organizatorem dwóch edycji Ogólnopolskiego Konkursu Pianistycznego im. Iwony Kuźmy „Pianogranie” (2021, 2022). W konkursach tych pełnił funkcję sekretarza jury. Uczestniczył też w pracach jury innych konkursów:

- II Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny „Chopin pod Wawelem” (2019),
- Międzynarodowy Konkurs Pianistyczny „Chopin Plus” (2020 – edycja online, 2022),
- II Międzynarodowy Konkurs im. Jana Hoffmana (Kraków, 2020),
- I International Piano Competition named after Maria and Nataliya Yeshchenko (Charków Ukraina, 2021).

Dr Piotr Kowal prowadzi również warsztaty dla uczniów szkół muzycznych w Polsce i za granicą (Ukraina, Dania). Bierze udział w konferencjach i sesjach naukowych. Referat pt. „Interpretacja Sonat Ludwiga van Beethovena w oparciu o źródła z epoki i wydania wielkich pianistów” wygłosił podczas:

- II Forum Młodych Pedagogów (AM Łódź, 2019),
- III Festiwalu Pianistycznego „Piano e Forte” (Wieliczka, 2020)
- Międzynarodowej Konferencji „Art and Science in the Modern Globalized Space” (Charków, Ukraina 2021).

Referaty na temat twórczości fortepianowej Joanny Bruzdowicz wygłosił podczas:

- Sesji Naukowej „Kobiety kompozytorki” (AMKP, Kraków 2022),
- XIX Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Muzyka fortepianowa” (AM Gdańsk, 2022),
- Międzynarodowej Konferencji „I.J.Kotlyarevsky Khnua – 105th Anniversary” (Charków, Ukraina 2022).

Konkluzja

Przedstawione przez dr Piotra Kowala dzieło artystyczne w postaci monograficznej płyty CD *Bruzdowicz: Works for Piano and Cello* oraz udokumentowana działalność koncertowa i dydaktyczna spełnia wymogi ustawy.

Niniejszym wnioskuję o przyznanie dr Piotrowi Kowalowi stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie sztuki muzyczne.

Prof. dr hab. Joanna Domańska